

3. Діяльність національно-культурних товариств України на сучасному етапі

Для більш повного задоволення національно-культурних потреб, поживлення процесу національного відродження має неабияке значення діяльність національно-культурних товариств. Процес організаційного оформлення національно-культурних товариств розпочався в Україні наприкінці 80-х рр. ХХ ст. в умовах перебудови і гласності. Вони функціонували спочатку на базі українських товариств дружби і культурних зв'язків із закордонням, використовуючи їх приміщення і кошти. Але на протипагу таким офіційним товариствам, що перебували під контролем компартійних структур, почали засновуватися альтернативні об'єднання, на чолі яких постали представники творчої інтелігенції, учасники правозахисного руху, окремі дисиденти і навіть господарники. Ареною етнополітичних рухів та національно-культурних товариств

стали, насамперед, міста Київ, Львів, Донецьк, Одеса, Дніпропетровськ, Ужгород, Сімферополь. Перші такі утворення (польське, єврейське, караїмське) за сприяння демократичних сил виникли у Львові – місті, яке багатьма вважалося осередком українського націоналізму.

Головною метою створюваних об'єднань було: розвиток гармонійних міжетнічних відносин, згуртування представників національних меншин навколо спільних етнічних інтересів, національна ідентифікація на основі рідної мови, історичної пам'яті, традицій і культури. Протягом декількох років були створені такі культурно-освітні товариства:

1. **Польське культурно-освітнє товариство (ПКОТ)** створено при Українському товаристві дружби і культурних зв'язків з зарубіжними країнами 5 липня 1988 р. Правління товариства складається з 15 чол. (голова С.А.Шалацький, заслужений працівник культури УРСР, учасник визволення Польщі), шести секцій: науки, культури, польської мови і літератури, охорони пам'ятників історії та культури, організаційної роботи, клубу любителів польського фільму. ПКОТ підтримує контакти з Товариством зв'язків з поляками за кордоном "Полонія" (ПНР).

2. 26 лютого 1989 р. відбулися установчі збори **Закарпатського обласного товариства угорської культури**. Вибрана рада товариства в складі 47 чол. (голова Ш.Л.Фодов, доцент Ужгородського університету). Зважаючи на те, що з 170 тис. радянських громадян угорської національності 158 тис. мешкало на Закарпатті, це товариство мало значення республіканського.

3. **Республіканський культурний центр тюркомовних народів** був створений при Українському фонді культури 15 квітня 1989 р. Затверджено статут центру, вибрано його керівні органи - рада, правління (голова Р.З.Масаутов - заслужений художник УРСР), ревізійна комісія. До складу центру входять 11 товариств: татарське, казахське, башкирське, кримсько-татарське, азербайджанське, узбецьке, караїмське, гагаузьке, туркменське, киргизьке, арабське.

4. 15 вересня 1989 р. в Києві відбулася установча конференція **Українського республіканського суспільно-політичного і культурно-освітнього товариства радянських німців "Відродження"**. На ній були прийняті програма і статут товариства, вибрані керівні органи - рада (17 чол.), правління ради, ревізійна комісія (головою товариства було обрано М.К.Айріха).

5. 18 листопада 1989 р. при Українському фонді культури створено **Республіканське товариство єврейської культури**. Обговорено статут, вибране правління в складі 23 чоловік (голова правління товариства - відмінник народної освіти УРСР, учитель І.М.Левітас).

6. 23 грудня 1989 р. в Донецьку відбулася установча конференція **регіонального товариства радянських греків**. Обговорено статут товариства, обрано його раду в складі 40 чол. (голова І.О.Ялі, професор Донецького інституту радянської торгівлі).

7. **Українське республіканське товариство російської культури "Русь"** створено при Українському фонді культури 17 березня 1990 р. На установчій конференції затверджено статут, обрано керівні органи. Товариство очолила секретар Спілки письменників України В.І.Єрмолова.

8. 7 квітня 1990 р. відбулася установча конференція **Чехо-Словацького республіканського культурно-освітнього товариства**. В її роботі взяли участь представники Житомирської, Запорізької, Львівської, Миколаївської та деяких інших областей, де компактно проживають чехи і словаки. Прийнято статут товариства, обрано його керівні органи.

Пізніше було створено **Раду національних товариств Української РСР**, яка мала координувати діяльність національних груп, обмін досвідом роботи, проведення спільних акцій, надання матеріальної допомоги новоствореним товариствам та ін.

Кількість національно-культурних організацій особливо швидко зростала на початку 1990-х рр. Якщо восени 1990 р. в Україні нараховувалося 84 таких об'єднань, то наприкінці 1994 р. їх було вже 237. Нині, за даними Державного комітету України у справах національностей та міграції, діє понад 785 громадських організацій національних меншин, 32 з яких є загальнодержавними, решта – регіональними.

З метою об'єднання зусиль та координації дій окремих національно-культурних громадських організацій для спільної реалізації, задоволення й захисту законних соціальних і національно-культурних інтересів, прав і свобод громадян, а також забезпечення міжкультурної взаємодії та міжетнічного діалогу й миру у листопаді 1999 р. було створено **Асоціацію національно-культурних об'єднань України**. Тоді до її складу увійшла 21 організація. Нині їх 35. Діяльність Асоціації, за визначенням її президента О.Фельдмана, є “наочним підтвердженням давньої мудрості: у єдності наша сила”. Спираючись на вартісні цінності та пріоритети культури міжетнічного спілкування, об'єднання проводить велику суспільно-політичну та культурно-просвітницьку роботу. Прикладами такої діяльності можна назвати розробку пропозицій до проектів законів “Про національні меншини в Україні”, “Про Концепцію державної етнонаціональної політики України”, “Про реабілітацію та забезпечення прав осіб з числа національних меншин, що зазнали репресій та були депортовані з території України”, а також інших державних документів.

Асоціація підтримує постійні зв'язки з посольствами держав, які є історичною батьківщиною окремих етнічних спільнот України. За її сприяння щороку проводяться фестивалі та дні національних культур, створюються художні колективи національних об'єднань. Зокрема, відроджено єврейський театр, утворено 7 загальноосвітніх та недільних шкіл при азербайджанському, вірменському, єврейському, німецькому, польському, корейському і татарському товариствах, засновано газету національних меншин України – “Моя Родина”. 30-31 березня 2000 р. об'єднання провело науково-практичний семінар, присвячений аналізу особливостей міжетнічних відносин і реалізації прав національних меншин в умовах великих міст. 28 березня 2001 р. разом з Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень НАН України та Радою представників громадських організацій національних меншин при Президентові України організовано Всеукраїнську науково-практичну конференцію “Національно-культурне відродження і державотворчий процес в Україні: надбання та перспективи”.

Аналіз діяльності Асоціації національно-культурних об'єднань України дозволяє зробити висновок, що вся її робота спрямована на збереження і зміцнення міжетнічної злагоди, реалізації прав та інтересів представників різних етнічних груп, які живуть в Україні.

Для об'єднання зусиль найбільших представницьких всеукраїнських та регіональних національних товариств з метою розв'язання спільних проблем, утвердження норм і цінностей міжетнічного спілкування в лютому 2000 р. було утворено **Всеукраїнський союз громадських організацій „Міжнаціональний форум України”**. Керівником його обрано О.Свистунова. До складу Форуму увійшло понад 100 національно-культурних організацій.

Інтенсивне відродження етнічної самосвідомості і прагнення до відродження етнічної самобутності стимулювало подальшу структурування представників різних етносів. За даними Держкомнаціміграції, на 1 січня 2003 р. в Україні діяло 785 національно-культурних товариств, 530 з них створено представниками найчисленніших етнічних спільнот. Зокрема, представники російської спільноти утворили 62 товариства, грецької - 99, єврейської - 93, німецької - 55, польської - 54, азербайджанської - 33, вірменської - 31. Відповідно до ст.16 Закону України “Про національні меншини” та “Про місцеве самоврядування в Україні” виділяються кошти на їхню культурно-просвітницьку діяльність. Для прикладу, у 2002 р. на з Державного бюджету України і з місцевих бюджетів було виділено 1,5 млн. грн.

Згідно із Законом України “Про об’єднання громадян”, їхній статус полягає у тому, що вони створюються для задоволення та захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів (ст.3). Ці об’єднання мають право виступати учасником цивільно-правових відносин, брати участь у політичній діяльності, захищати свої інтереси у державних органах, проводити масові заходи, вносити пропозиції до органів влади й управління.

Ці організації засновують свої громадські інститути - школи, храми, культурні центри тощо. Національно-культурні товариства нерідко виступають у формі асоціації (Всеукраїнська асоціація болгарських національно-культурних товариств), рад (Чеська національна рада України), спілок (Демократична спілка угорців України), альянсів (Християнсько-демократичний альянс румунів), земляцтв (Естонське земляцтво в Україні), культурних центрів, громад, клубів тощо.

Дедалі активнішу громадську і культурну роботу проводять національно-культурні товариства, земляцтва та просвітницькі центри Автономної Республіки Крим. На кінець 1990-х рр. у м. Сімферополі було зареєстровано 17 об’єднань та 2 у м. Севастополі. Всі вони представляють інтереси 15 етнічних спільнот. Найактивніше тут діє ціла низка російських об’єднань: “Товариство російської культури”, “Братство слов’ян Криму”, “Русское общество Крыма”, “Союз россиян Крыма”. Хоча здебільшого ці організації мають на меті відродження в Криму російської культури та укріплення зв’язків з Росією, але далекосяжні лідери звертають увагу і на вирішення проблем міжетнічного спілкування та взаємодії.

Плідною діяльністю відзначаються також такі організації, як національно-культурний центр татар Поволжжя, Уралу, Сибіру, вірменське культурно-просвітницьке товариство, декілька національно-культурних товариств кримських татар та ін. Вони спрямовують свої зусилля на забезпечення реабілітації депортованих народів, досягнення їх політичної рівності з іншими народами, відродження і розвиток національних культур, захист національних інтересів, чільна увага звертається на проблему формування культури міжетнічного спілкування.

Цікавою в даному плані є діяльність Асоціації кримських караїмів “Кримкарайлар”, створеної у 1989 р., яка об’єднала громади малочисельного корінного народу Сімферополя, Євпаторії, Феодосії, Бахчисарая. Її Рада та науковий центр співробітничать з фахівцями з України, а також Росії, Литви, Польщі, Франції, Казахстану. Активісти Асоціації сприяють вирішенню таких проблем в регіоні, як відродження національної самосвідомості, релігії, культури, надання допомоги літнім та хворим людям, здійснення культурного обміну з іншими народами, організація наукових досліджень та видавництво літератури, а також вирішення інших проблем міжетнічної взаємодії.

Завдяки діяльності громадських об’єднань етноспільнот поступово відроджується духовний простір Криму. Наприклад, в 1993 р. була відкрита перша школа з

кримськотатарською мовою навчання, а до цього працювали лише 4 спеціальні національні класи. В 1998/99 н.р. в регіоні діяло вже 6 шкіл з татарською мовою навчання, де охоплено навчанням на кримськотатарській мові близько чотирьох тисяч дітей. Нині у Сімферополі ведеться підготовка вчителів початкових класів для вищезгаданих шкіл. Щорічно більше 100 вчителів кримськотатарської мови проходять курси перепідготовки в Республіканському інституті підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Мови різних національних меншин, що проживають в регіоні, діти освоюють у недільних школах, які відкриваються при загальноосвітніх школах, установах культури і національно-культурних центрах в Сімферополі, Джанкої, Керчі, Євпаторії, Феодосії, Ялті та інших містах. Унікальний експеримент розпочався у вересні 1999 р. у містечку Старий Крим Кіровського району, де 250 учнів поглиблено стали вивчати різні для багатьох місцевих жителів мови: українську, грецьку, болгарську, вірменську та німецьку. До того ж спілкування на побутовому рівні російською та українською мовами стало неодмінним атрибутом міжетнічного спілкування.

В той же час за роки незалежності за ініціативою національно-культурних товариств та завдяки сприянню органів державної влади кримськотатарською мовою видано понад 70 підручників, навчальних посібників та художньої літератури. На сучасному етапі в Криму створюються чисельні творчі та художні колективи національних меншин, наприклад, ансамблі “Хайтрма” та “К’ирим”. Розгортаються роботи по реставрації історичних пам’яток, в тому числі мечеті “Джума-Джалі” в Євпаторії, “Муфти-Джалі” в Феодосії. Реставруються також вірменський монастир Сурбхач і церкви в Феодосії, Євпаторії, Ялті, де сьогодні вже ведуться служби, відкриваються лютеранські кірхи в Ялті і Сімферополі тощо. У 1995 р. під охороною держави знаходилось 80 пам’ятників історії і культури кримських татар, вірмен, болгар, греків, німців та інших представників національних меншин.

Свої завдання національні громадські об’єднання вбачають насамперед у захисті прав своїх членів. Щоб виконати це завдання, їхні статuti передбачають економічну діяльність, встановлення зовнішньоекономічних зв’язків. Існують національні об’єднання, які ставлять за мету брати участь у діяльності місцевих органів влади, виступати із законодавчою ініціативою. Національні організації мають структуру, яка включає представницькі, виконавчі й контрольно-ревізійні органи.

Національно-культурні товариства сприяють відродженню та розвитку мов національних меншин, виданню навчальної і художньої літератури цими мовами. Товариства допомагають вивченню культурно-мистецької спадщини, традицій і звичаїв, пропагують різноманітні досягнення в цій галузі. Вони виступають ініціаторами й організаторами проведення національних фестивалів, конкурсів, оглядів. Важлива роль у цьому належить всеукраїнському фестивалю національних меншин “Всі ми діти твої, Україно!”. До цього слід додати, що у 1999 р. на державному рівні було відзначено 200-річчя від дня народження польського поета А.Міцкевича і російського поета О.Пушкіна, а також 150-річчя від дня народження кримськотатарського письменника і вченого Ісмаїла Гаспринського.

Найчисленнішою національною меншиною в Україні є **росіяни** (за даними перепису 2001 р. – 8,334 млн. чол.). Позбавлені за радянських часів особливих турбот щодо ведення національно-культурного життя, яке фактично збігалось з життям державним, представники російського етносу України на рубежі 1980 – 1990-х рр. поступово почали усвідомлювати необхідність творення власних форм участі в національно-культурному та громадсько-політичному житті України. Виникло кілька десятків організацій росіян. Серед них такі, наприклад, як товариство російської культури імені О.Пушкіна – перша організація російської діаспори в Україні (і, за твердженням її

керівництва, найсильніша в СНД) була започаткована у Львові 1988 р.; Українське товариство російської культури “Русь”, було зареєстровано Міністром України 1992 р., хоча фактично діяло з 1990 р. (тепер має кілька десятків обласних, міських та регіональних центрів); міжобласне культурно-просвітницьке товариство “Русское собрание”, створене 1992 р. творчою інтелігенцією Києва; Пушкінське товариство, засноване в грудні 1990 р. на республіканській установчій конференції. Складовими їх діяльності є лояльне ставлення до країни, в якій вони живуть, та наполеглива праця, спрямована на формування позитивного іміджу росіян України, забезпечення й пропаганда російської мови та культури, і, головне, формування культури міжетнічного спілкування, налагодження дружніх стосунків між представниками різних етносів. Показовим у цьому плані є проведення науково-практичних конференцій та “круглих столів”, а саме: “Російська культура в контексті соціально-історичних реалій України”, “Київська школа російської поезії”, “Діалог української і російської культур як фактор міжнародної злагоди в Україні” (1998 р.), Міжнародного наукового симпозіуму “Українсько-російські стосунки в контексті європейського співробітництва” (жовтень 1998 р.) та ін.

Важливою, з точки зору формування посилення міжетнічної взаємодії, є співпраця російських товариств з іншими національно-культурними об’єднаннями. Так, у дні святкування єврейської культури товариство “Русь” організувало концерт “Єврейська нота в російській культурі”, було проведено вечір російсько-єврейської дружби.

Особливість російського руху та його національних товариств в Україні має регіональну організаційну специфіку. Наприклад, скликаються конгреси російських громад західних областей України. А в травні 1999 р. в Одесі відбувся з’їзд росіян України, який обрав Російську раду – громадський орган, головним завданням якого повинна стати консолідація сил цієї національної меншини для широкої участі в усіх сферах політичного життя країни.

Однією з головних вимог російського руху залишається прагнення надати російській мові статусу державної. Це впливає з того, що наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. українську мову назвали своєю рідною лише 1,6% росіян України, а володіли нею вільно тільки 32,8 %. Нині цей показник значно збільшився. І велику роль у цьому відіграє діяльність національно-культурних товариств з формування культури міжетнічного спілкування, яка сприяє лояльнішому ставленню до української держави. Адже за більш ніж десятирічне незалежне існування Україна довела, що жодної загрози для російської етноспільноти стосовно „розмивання” її національної ідентичності не існує. Та й самі етнічні росіяни тривоги з цього приводу не висловлюють.

Духом збагачення культури міжетнічного спілкування пронизана діяльність громадських об’єднань **єврейської етноспільноти**. Цікаво, що сучасні єврейські національні меншини в Україні різноманітні: євреї (йегудим), євреї бухарські (ісрол, яхуди), євреї гірські, євреї грузинські... Вони створили понад 120 національно-культурних товариств, серед яких три мають статус всеукраїнських: “Єврейська рада України” (голова І.Левітас), “Асоціація єврейських організацій і громад України” (ВААД, голова Й.Зісельс), Всеукраїнський єврейський конгрес (ВСК, президент В.Рабинович). У лютому – квітні 1999 р. сформувалась нова організація – Єврейська конфедерація (ЄКУ, співголови Ю.Звягільський, С.Максимов, Є.Червоненко), до якої увійшли ВААД, Єврейська рада та Об’єднання єврейських релігійних організацій України. У квітні того ж року під керівництвом В.Рабиновича було створено Об’єднану єврейську громаду України. Це засвідчує багатовекторність сучасного єврейського руху і неможливість створення єдиного координаційного центру єврейського життя.

Зазначені об'єднання спрямовують свою діяльність на формування атмосфери взаєморозуміння та злагоди між усіма етнospільнотами українського суспільства, підвищення авторитету і ролі єврейства, розвитку національно-культурного життя євреїв. Вже відкрито чимало єврейських шкіл, гімназій (як недільних, так і загальноосвітніх), створено окремі єврейські класи у школах Вінницької, Житомирської, Львівської, Одеської, Черкаської областей та Києва. Єврейська мова викладається як окрема дисципліна – її вивчає близько тисячі учнів. Діють два єврейські театри в Києві – “Штерн” і “Мазлтов”, 20 самодіяльних фольклорно-етнографічних та естрадних ансамблів.

Єврейські товариства ініціювали загальнодержавне відзначення 140-ї річниці від дня народження класика єврейської літератури Шолом-Алейхема 1999 р., у святкуванні якого взяли участь представники національно-культурних об'єднань різних етнospільнот.

До заслуг єврейських організацій і громад слід віднести прагнення до стабілізації та консолідації українського суспільства. Завдяки їх активній роботі скоротилась еміграція євреїв з України на постійне місце проживання в інші країни. Багато уваги приділяють вони й духовному відродженню. Ремонтується та реконструюються синагоги, пропагується релігія серед молоді.

Зусиллями єврейських товариств в Україні створено найширшу серед національних меншин мережу періодичних видань. Серед них “Єврейские вести”, єврейська незалежна газета “Народ мой”, народна газета “Возрождение”, всеукраїнська молодіжна газета “Мабат”, газета Асоціації єврейських організацій і громад в Україні “Хадашот новости”, газета Асоціації єврейських організацій малих міст України “Надежда” та багато інших, в яких головна увага звертається як на пропаганду духовної спадщини єврейської етнospільноти, так і на утвердження принципів взаєморозуміння, віротерпимості, толерантності та гуманізму у спільному українському домі.

Важливе місце проблемі спілкування і взаємодії між етносами відводиться в діяльності **німецьких національно-культурних товариств**. За переписом 2001 р., в Україні проживає 33,3 тис. німців. Найбільше – у Дніпропетровській, Одеській, Закарпатській областях. Компактними групами німці живуть на Донеччині, в Приазов'ї, на Миколаївщині та Одещині. Ними створено 33 національно-культурні організації, діяльність яких з 1992 р. координує Товариство німців України “Відергебурт”. Об'єднання піклуються як про задоволення етнічних інтересів німців, а саме відродження національних і культурних традицій та економічних структур, так і інших етнічних спільнот, які проживають в Україні.

Основний акцент громадські організації німецьких етнospільнот роблять на реалізації програми повернення німців в Україну, облаштування їх життя. Адже, як відомо, саме невирішені соціальні проблеми стають причиною міжетнічних конфліктів та непорозуміння. Звертається увага на запобігання виїзду на історичну батьківщину. Ці питання гостро обговорювалися на з'їзді німців України наприкінці 1996 р. На ньому було розроблено положення про вищий координуючий орган німців, який має захищати інтереси всієї національної меншини.

Міжкультурний діалог став основою відносин між українським і польським народом. Численні групи **поляків** проживають в Україні, а українців – у Польщі. Відновлення державної незалежності України заклало міцний фундамент для українсько-польського порозуміння, створення сприятливих умов для задоволення національно-культурних потреб польської меншини. Етнічна мобілізація поляків в Україні набула організованих форм наприкінці 1980-х рр., коли в рамках українського відділення

Товариства радянсько-польської дружби та Українського товариства дружби і культурних зв'язків із закордоном було створено польську культурно-освітню секцію, яка невдовзі трансформувалася в Культурно-просвітнє товариство поляків України. Його очолив С.Шалацький. Підрозділи товариства створювались у багатьох обласних та районних центрах з більш-менш компактним проживанням поляків. У 1990 та 1991 рр. відбулися два конгреси поляків України, на яких було започатковано Спілку поляків України, очолювану С.Костецьким. Це об'єднання, розвиваючи культуру міжетнічного спілкування, поряд з традиційними для національно-культурних товариств цілями, визначає і такі напрямки роботи, як виявлення та опіка пам'яток польської культури, розвиток особистих контактів між громадянами Республіки Польща та України.

Спілка поляків України як найважливіше своє завдання визначає протидію будь-яким міжнаціональним конфліктам і стереотипам, що порушують злагоду та гармонійне співіснування громадян України.

У 1992 р. було засновано Федерацію польських товариств в Україні, до складу якої увійшло Культурно-просвітнє товариство поляків з більшістю своїх місцевих осередків. Особливу активність Федерація проявляє в місцях компактного проживання польської меншини, зокрема на Житомирщині та Хмельниччині. З ініціативи Федерації взимку 1996 р. відбувся сейм поляків Поділля, на якому було окреслено першочергові та перспективні завдання щодо національно-культурного відродження Полонії, відкриття польських шкіл, установ культури, заснування засобів масової інформації. Чільне ж місце посідали проблема формування культури міжетнічного спілкування. До речі, саме цим питанням і була присвячена наукова конференція “Польський шлях до Казахстану” (Житомир, жовтень 1996 р.), а також інші, проведені під егідою Федерації.

Життя польської меншини, її проблеми взаємовідносин з іншими етноспільнотами, діяльність національно-культурних об'єднань, спрямована на духовне відродження українських поляків та зміцнення основ культури спілкування між представниками різних національностей, досить широко висвітлюють періодичні видання, зокрема “Львівська газета” (виходить з 1990 р.) та “Київський щоденник” (виходить з 1993 р.).

Збагаченням змісту етнічних культур переймаються і **грецькі національно-культурні товариства** (2001 р. в них налічувалося 91,5 тис. чол.). Більшість представників грецької етноспільноти входять до Федерації грецьких товариств України з центром у Маріуполі. Крім того, діє Спілка греків України з центром у Донецьку. Два центри діють у Києві, зокрема Київське міське товариство греків та об'єднання “Еллада”. Вони організують щорічні національні свята, у тому числі Дні незалежності Греції, проводять масові акції “Ні – фашизму!” тощо. Великий резонанс викликали, наприклад, конференція, проведена в Києві 1994 р. на тему “Грецька культура і мистецтво в Україні: проблеми збереження і розвитку”, та наукова конференція “Греки в історії і культурі України”, що відбулася за участю працівників посольства Греції.

Грецькі товариства взяли під опіку відновлення та збереження унікального музейного комплексу “Філіки Етерія” (“Дружнє товариство”) в Одесі. Осередки грецьких громад мають широку читацьку аудиторію національних газет “Елліни України” та “Елліда” (“Надія”).

У контексті нашого дискурсу доцільно звернути увагу на активізацію громадського руху **ромських організацій**. Сьогодні в різних регіонах України діє 12 об'єднань ромів. Найстаріша – “Форумо ромен Україна-гар”. До речі, саме ця організація була ініціатором та організатором першого з'їзду громад ромів, який відбувся в Києві 7–8 червня 2000 р.

На з'їзді, крім обговорення нагальних правових, освітніх, культурних проблем сучасного життя ромів, багато уваги приділялося й проблемам об'єднання ромів та їх спілкування з іншими етнічними складовими українського суспільства. Саме тому рішенням з'їзду було утворено нову організацію – Всеукраїнський конгрес громад рома. Президентом його обрано П.Григоренка, який запевнив, що конгрес проводитиме активну діяльність з метою задоволення соціально-економічних, культурно-просвітницьких та інформаційних потреб етнічних меншин рома в Україні, а головне сприятиме міжетнічному миру, дружбі та злагоді в Україні.

На цьому зібранні було проведено круглий стіл “Ситуація, проблеми етносу рома в Україні та шляхи їх вирішення”, у якому взяли участь представники Міжнародного товариства прав людини, Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, Міністерства освіти і науки, Державного комітету України у справах національностей та міграції, Київської міськдержадміністрації. За підсумками роботи круглого столу було прийнято пропозиції: розробити комплексну програму “Роми України”, передбачити у державних та регіональних програмах з подолання бідності в Україні пункти про цільову адресну допомогу малозабезпеченим родинам рома, створити авторські колективи для написання підручників та навчальних програм для ромських дітей, взяти участь у проведенні дослідження звичаїв, культури, традицій та побуту ромів в Україні, надавати практичну та фінансову підтримку їхнім громадам у проведенні з'їздів, конференцій, семінарів, круглих столів, вживати заходів для недопущення фактів дискримінації та порушення конституційних прав громадянами України щодо представників громад ромів, сприяти встановленню і підтримці контактів громадських організацій ромів з міжнародними неурядовими організаціями, зокрема з Всесвітнім союзом рома та Європарламентом.

Вирішення цих та інших проблем допоможе ромам швидше інтегруватися в українське суспільство, співіснувати з іншими етноспільнотами на принципах взаємоповаги та взаєморозуміння.

Ефективні форми та засоби діяльності національно-культурних товариств характерні для роботи інших загальноукраїнських організацій менших за чисельністю етносів, зокрема, чехів, словаків, молдован, вірмен, гагаузів, грузинів, литовців.

Отже, посилення діяльності всеукраїнських громадських об'єднань етноспільнот сприяє загальному пожвавленню громадського та культурного життя всього українського народу. Адже духовні здобутки кожного етносу збагачують культуру України, закладають міцний фундамент для міжетнічної злагоди, міжкультурної взаємодії, співпраці і порозуміння.

Водночас цей процес зазнає впливу й низки негативних явищ. Серед них:

- зниження культурно-потенційного рівня етноспільнот за рахунок еміграції національної інтелігенції за кордон;
- наростання кризових явищ у матеріальній і духовній сферах, коли невизначеність та екологічна нестабільність призводять до розбазарювання колективно створених цінностей, знецінення праці та її продукту;
- звуження сфери застосування мов багатьох національностей.

Окремо можна виділити вирішення проблеми зі статусом російської мови в Україні, створення системи освіти болгар та інших чисельних етнospільнот, а також низький рівень представництва різних національностей у культурному та громадському житті України.

З метою підвищення ролі громадських організацій національних меншин України у процесі прийняття органами державної влади рішень щодо розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншин в Україні, поглиблення демократичних засад українського суспільства та забезпечення міжнаціональної злагоди в Україні спеціальним Указом Президента України (№ 600/2000 від 19 квітня 2000 р.) утворена Рада представників громадських організацій національних меншин України як консультативно-дорадчий орган при Президентові України. Прийнято також спеціальне розпорядження Президента України “Про заходи щодо підтримки діяльності національно-культурних товариств” (№ 252-2001-рп від 21 вересня 2001 р.), на виконання якого Кабінетом Міністрів України затверджені Комплексні заходи щодо розвитку культур національних меншин України до 2005 р. (№ 1246/96 від 30 січня 2002 р.). Ці заходи, зокрема, передбачають:

- розширення державної підтримки друкованих видань та телерадіоорганізацій, які висвітлюють діяльність національно-культурних товариств та організацій, збільшення часу мовлення мовами національних меншин України, а також надання підтримки зазначеним товариствам у заснуванні періодичних видань із регіональною сферою розповсюдження;

- створення в краєзнавчих музеях, розташованих в обласних центрах, експозицій, присвячених історії та культурі національних меншин в Україні, які проживають на відповідній території;

- надання підтримки аматорським творчим колективам, які зберігають, розвивають та пропагують культуру, традиції, звичаї та обряди національних меншин України, залучення таких колективів до участі в реалізації регіональних та загальнодержавних програм культурного розвитку;

- поліпшення системи підготовки педагогічних кадрів для загальноосвітніх навчальних закладів, у яких викладання навчальних предметів здійснюється мовами національних меншин України, а також забезпечення навчальних закладів відповідними підручниками, посібниками, методичною літературою;

- організацію всеукраїнського конкурсу “Кращі книжки - дітям України” за участю письменників - представників національних меншин України;

- створення в місті Києві Центру розвитку культур національних меншин України;

- розробку та здійснення заходів щодо забезпечення реалізації права національних меншин України на національно-культурну автономію;

- опрацювання питань щодо створення мережі позашкільних навчальних закладів, які б забезпечили задоволення освітньо-культурних потреб національних меншин України, їх творчу самореалізацію, виховання поваги до народних звичаїв, традицій української нації та національних меншин України;

- вжиття заходів щодо прискорення прийняття Верховною Радою України Концепції державної етнонаціональної політики України, законів з питань поліпшення умов розвитку та застосування мов в Україні, а також з питань вдосконалення законодавства про національні меншини України;

- розгляд можливостей безоплатного надання будівель і споруд, що перебувають у державній власності та комунальній власності, для проведення національно-культурними товариствами культурологічних, освітніх, науково-просвітницьких та інших заходів;

- вивчення питання та здійснення в установленому порядку заходів щодо встановлення відповідно до законодавства мінімального розміру плати за оренду державного та комунального майна, що використовується зазначеними товариствами для забезпечення своєї діяльності.

Таким чином, можна констатувати, що в Україні на сучасному етапі дедалі активніше розгортається діяльність національно-культурних товариств. Саме завдяки їх зусиллям відбувається духовне відродження національних меншин та формування атмосфери толерантності, взаєморозуміння і взаємоповаги, утвердження міжетнічного миру і злагоди в Україні.